

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Oostveld (Evergem, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2020C406
Maart 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert, Floortje Heirman

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	16
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	16
1.4.1.1	Landschappelijke situering	17
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	21
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	22
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	23
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	24
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	24
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	29
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	31
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	34
1.5	Synthese	38
2	Bibliografie.....	40

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 5: Verkavelingsplan (Bron: opdrachtgever).....	15
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	18
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Profiellijnen hoogteverloop (Bron: Geopunt).	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	23
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de cai (Bron: Geopunt).	24
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	31
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	32
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	33
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofot, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	35

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	37

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....16

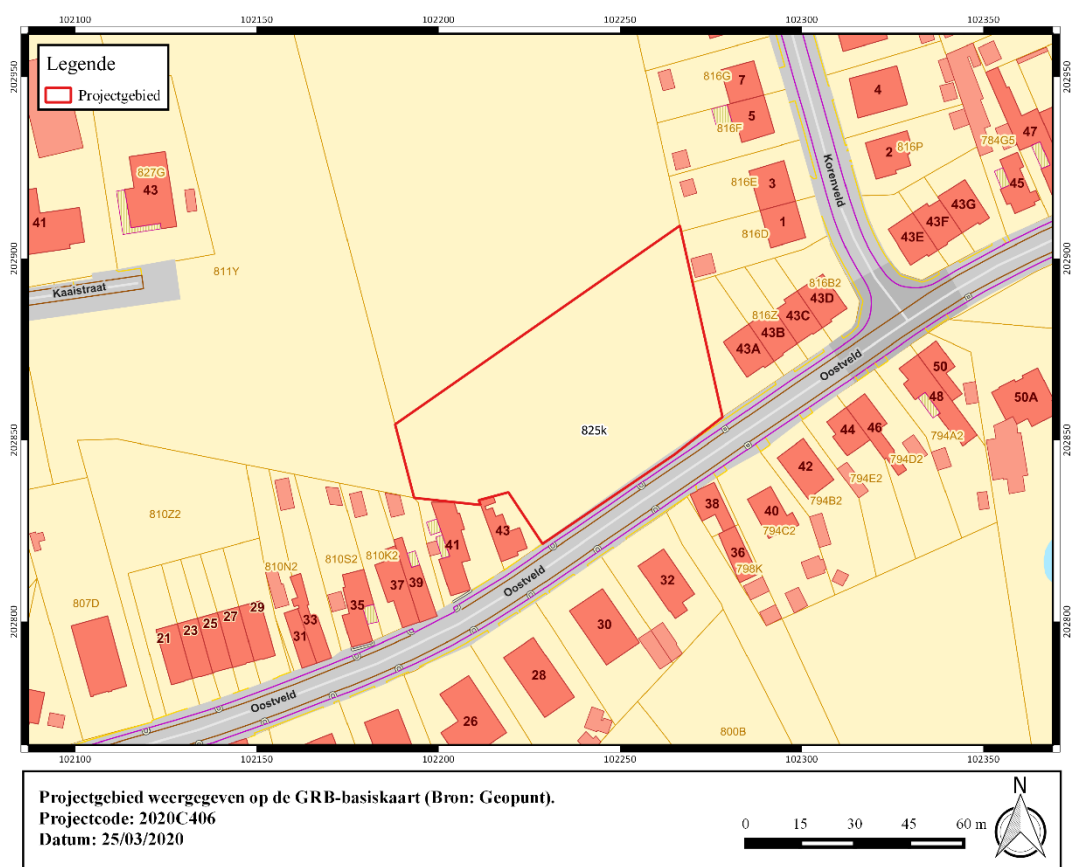
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

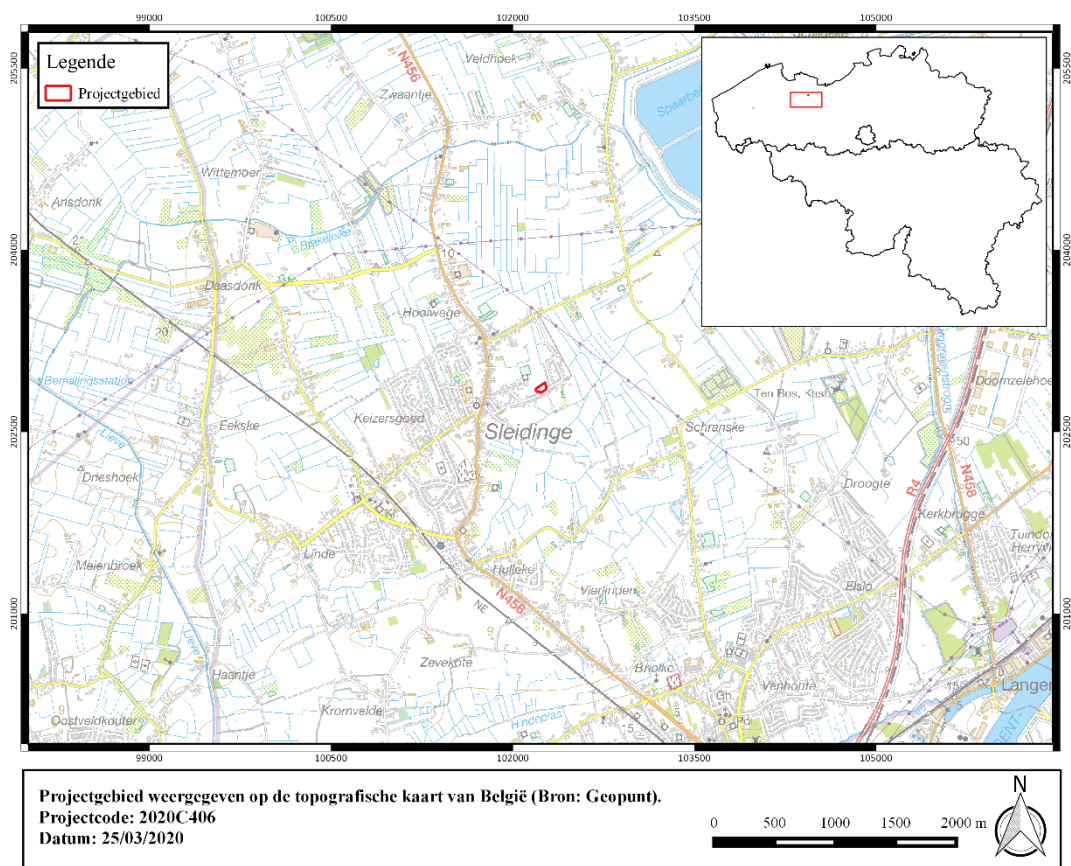
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Evergem
	Deelgemeente	Sleidinge
	Postcode	9940
	Adres	Oostveld 9940 Evergem
	Toponiem	Oostveld
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 102188 Y _{min} = 202821 X _{max} = 102278 Y _{max} = 202909
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Evergem, afdeling 3, sectie C, nr. 825k (partim) Figuur1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Floortje Heirman (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 4100 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden. De opdrachtgever wenst het verkrijgen van de bouwvergunning af te wachten.

Daarom wordt geadviseerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Oostveld Evergem werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Ferrariskaart, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879
- Topografische kaart Vandermaelen, 1846-1854

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

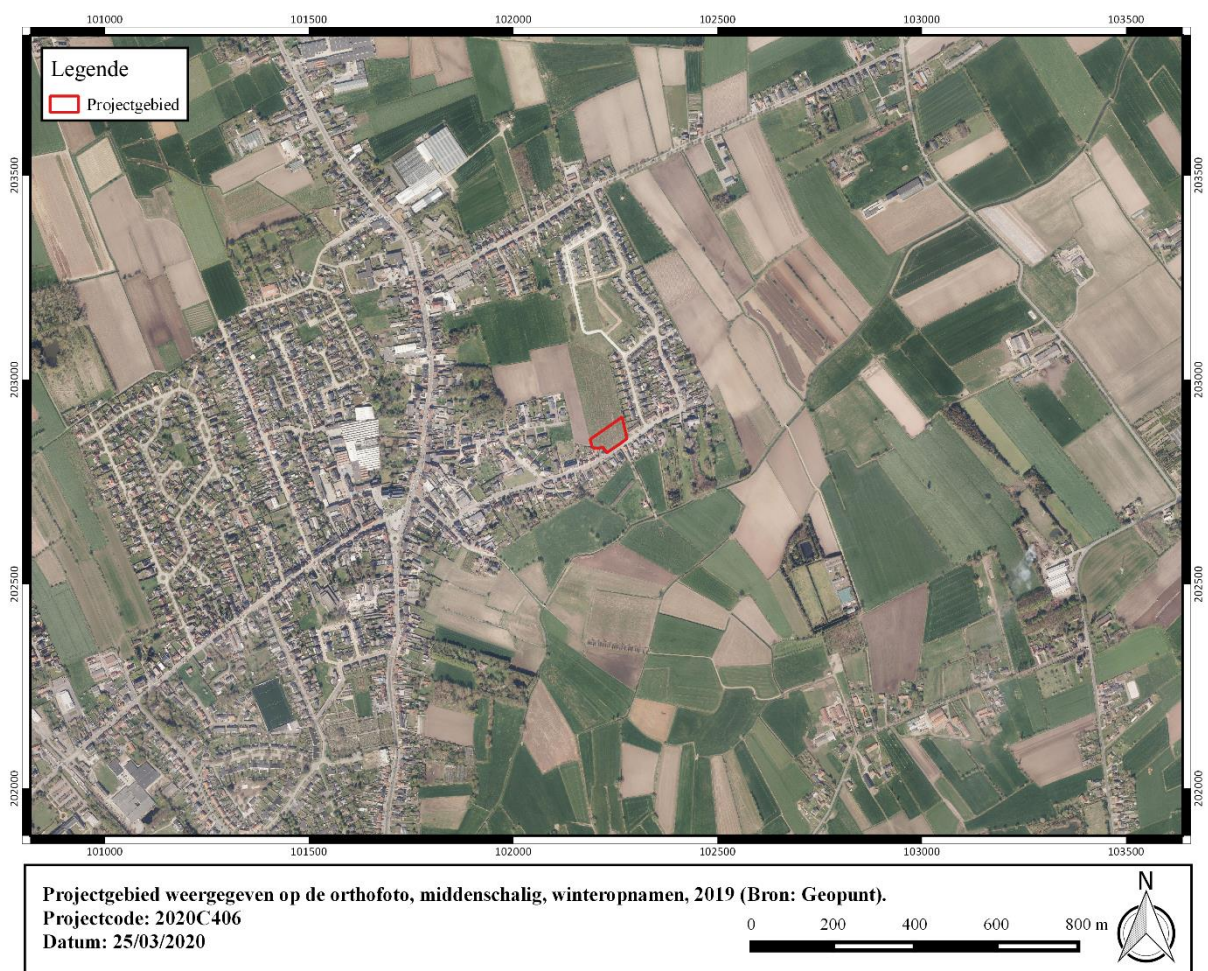

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Sleidinge, deelgemeente van Evergem, in de provincie Oost-Vlaanderen. Sleidinge grenst in het noorden aan Lembeke en Oosteeklo, in het oosten aan Ertvelde en Kluizen, in het zuiden aan Evergem, en in het westen aan Lovendegem en Waarschoot. Evergem is een gemeente gelegen ten noordwesten van Gent aan de Gentse kanaalzone. De gemeente grenst in het noorden met het Sleidingsvaardeken aan Sleidinge en Kluizen; in het oosten aan Gent, voorheen tot Sasse Vaart of het Kanaal Gent-Terneuzen, ook de grens met Oostakker, Desteldonk en Mendonk; in het zuiden aan de vroegere Kale, het Kanaal Gent-Brugge en de Ringvaart aan Wondelgem en Mariakerke; en in het westen met de Lieve aan Lovendegem en Waarschoot.

Het plangebied is gelegen in Oostveld, tussen huisnummers 43 en 43A, op zo'n 500 m ten oosten van de huidige dorpskern van Sleidinge en op ca. 3,2 km ten noordwesten van de huidige dorpskern van Evergem. De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 4100 m² en omvat perceel 825k (partim) van afdeling 3, sectie C. De noordelijke grens doorkruist het perceel 825k; de oostelijke grens wordt bepaald door percelen 816d en 816y; de zuidelijke grens sluit aan bij Oostveld; en de westelijke grens wordt uitgemaakt door percelen 810v2, 810r2 en 811y. Op zo'n 200 m ten zuiden stroomt de Sleidingsvaardeken, op ca. 170 ten westen de Eekskensmolenbeek, en op ongeveer 400 m ten oosten het Hollebeekskan.

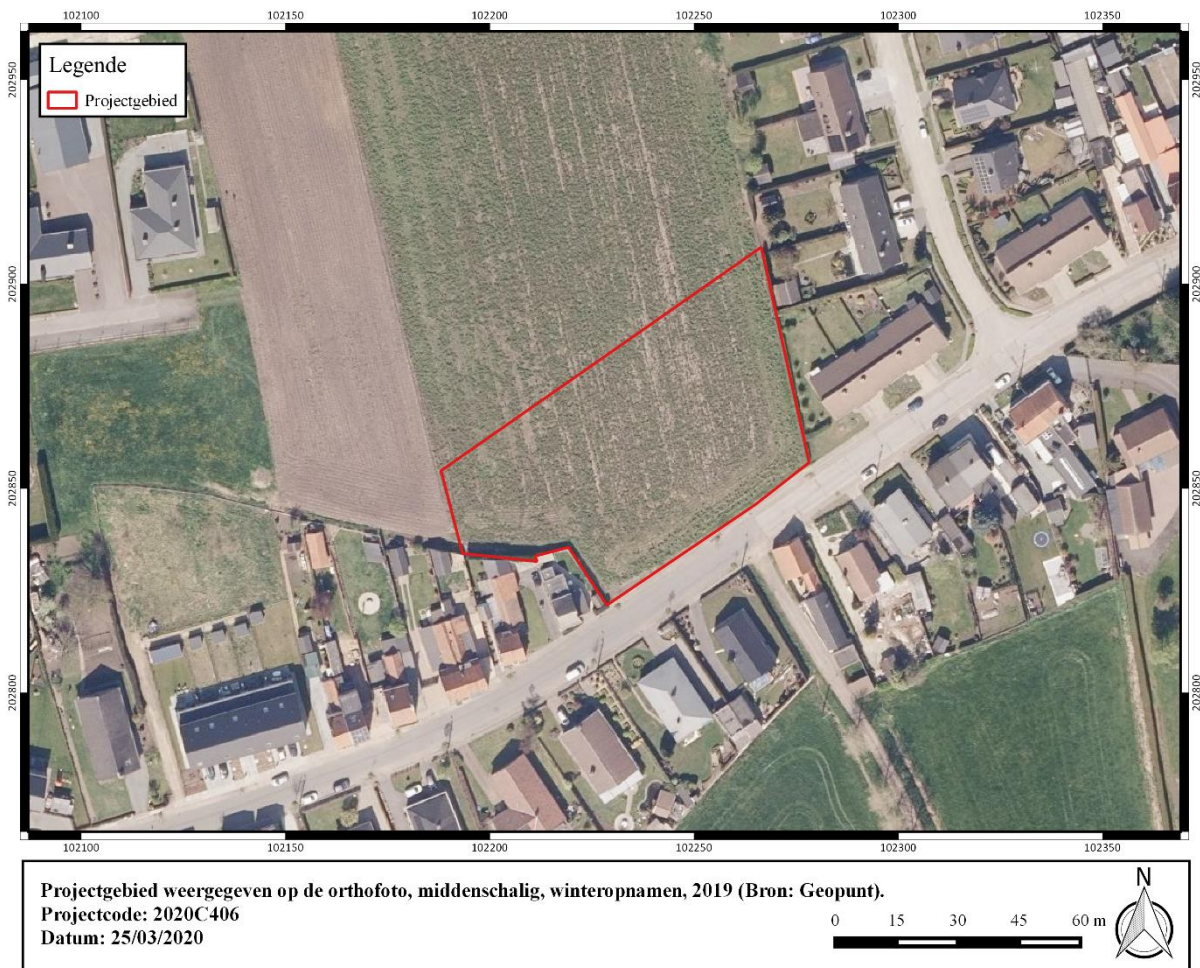
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 4100 m².

Op heden is het onderzoeksterrein integraal in gebruik als akkerland. Er bevindt zich geen bebouwing binnen de contouren van het plangebied.

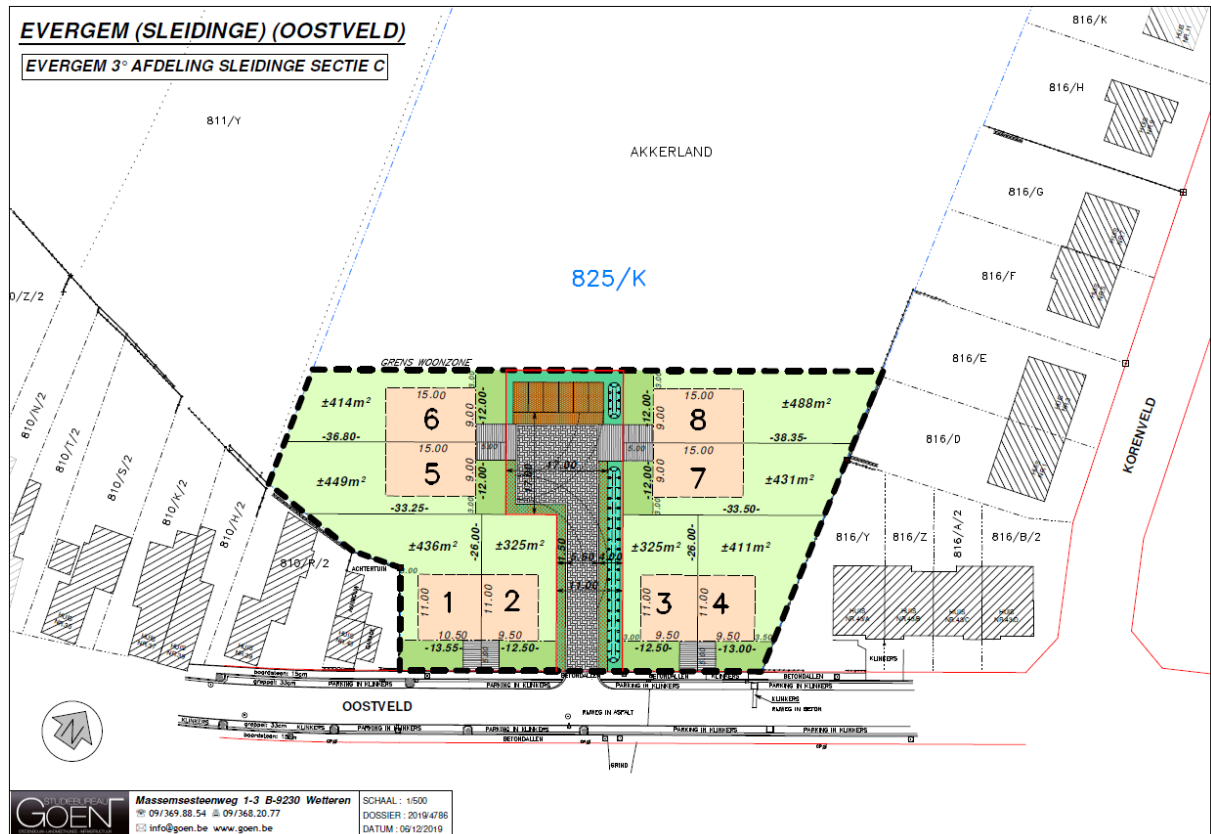

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de verkaveling van het terrein in 8 loten met centrale wegenis en bijhorende nutsvoorzieningen. De oppervlakte van de loten varieert. Naast de centrale wegenis zijn tevens verharde parkeerplaatsen voorzien.

Het lijkt geen twijfel dat alle geplande werken, het met de bouwwerken gepaard gaande verkeer en de mogelijk toekomstige ingrepen in de individuele kavels het eventueel aanwezig bodemarchief over het volledige terrein zullen bedreigen. Om die reden wordt uitgegaan van een integrale versterking van het volledige terrein.

Figuur 5: Verkavelingsplan (Bron: opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandstreek binnen de Vlaamse Vallei
Tertiair	Lid van Asse (Formatie van Maldegem)
Quartair	Type 13
Bodemtypes	Zbm, Zcc(h)
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	6,5 – 7 m TAW
Hydrografie	Bekken van de Gentse Kanalen (deelbekken: Burggravenstroom) Waterlopen: Sleidingsvaardeken, Eekskensmolenbeek

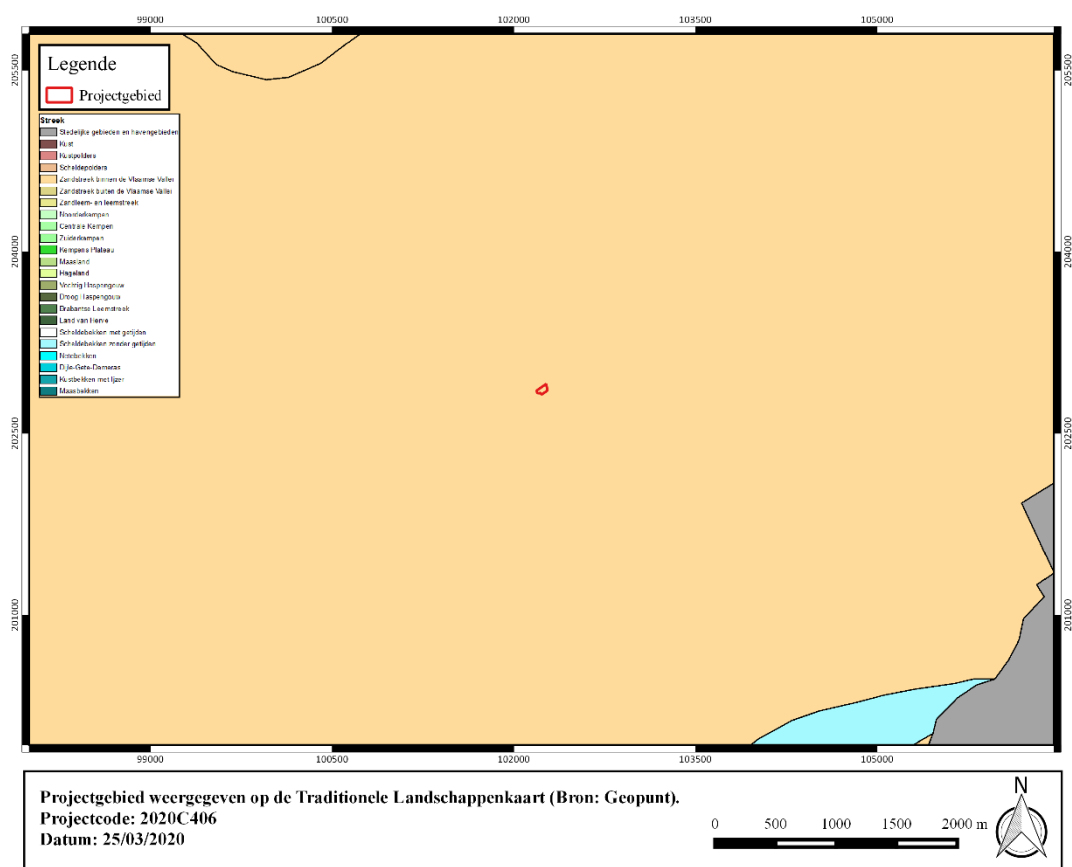
1.4.1.1 Landschappelijke situering

Het plangebied is gelegen in de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei. Sleidinge kent een vrij vlak reliëf (5 – 9 m TAW) met afwisselend droge kouterruggen en slecht gedraineerde depressies met verschillende alluviale meersgebieden en moeren. De kern van de Vlaamse Vallei strekt zich uit tussen Maldegem en Stekene ten noorden van Gent en vormt een reliëfarm, een laag vlak gebied dat deel uitmaakt van Zandig Vlaanderen. De hoogte schommelt tussen de 3 en 10 m TAW. Op dit breed, vlak en zandig gebied sluiten de dalen van de Leie en van de Boven-Schelde aan vanuit het zuiden, terwijl de vallei van de Beneden-Schelde naar het oosten doorloopt in het pleistoceen dal van de ‘Oerrupel’ die in het Boven Pleistoceen naar het westen stroomde en er de Vlaamse Vallei vervoegde.

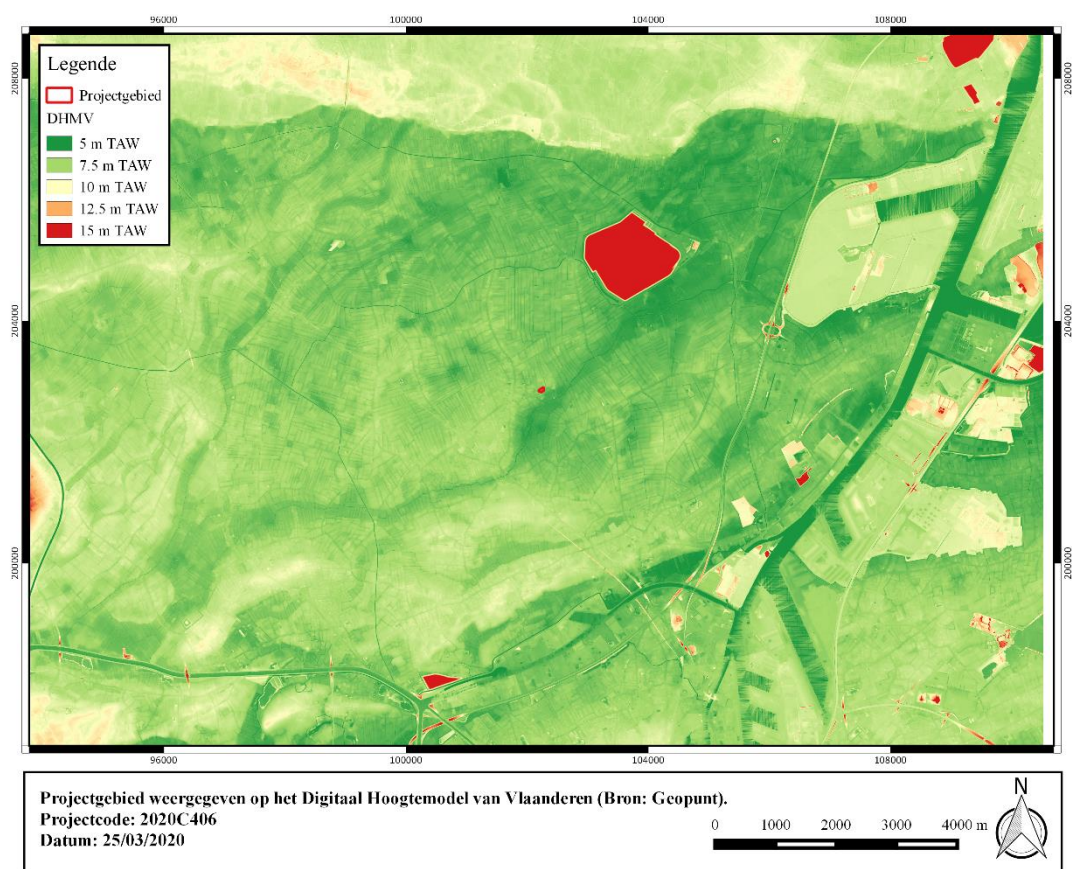
De vorming van de Vlaamse Vallei begon gedurende de voorlaatste ijstijd (ca. 200.000 jaar geleden). Door toename van de ijsmassa aan de polen daalde de zeespiegel en kon erosie optreden. Hierdoor schuurde het moderne rivierenstelsel van Vlaanderen zijn valleien diep in; Doordat de rivieren westelijk afwaterden ontstond een oost-west georiënteerd dal. Tijdens het laatglaciaal (15 000 – 11 650 jaar geleden) werd de Vlaamse Vallei opnieuw deels uitgeschuurd waardoor de rivieren uiteindelijk verstopt geraakten. Hierdoor ontwikkelde zich de Beneden-Schelde waardoor een nieuwe noordelijke uitweg naar zee werd gevonden. Door de werking van de wind werd ook de droog liggende Noordzee uitgeschuurd en werd het zand via noordwest-winden afgezet boven o.a. de Vlaamse Vallei. Door de noordenwinden ontstonden dekzandruggen waarvan die van Maldegem-Stekene de grootste is. Deze dekzandrug situeert zich precies ten noorden van het plangebied. Ten zuiden van het dekzandruggencomplex van Maldegem ligt de depressiegordel van Waarschoot. Deze oost-west georiënteerde zone bestaat uit een serie onregelmatige langwerpige komvormige depressies die van elkaar gescheiden worden door lage ruggen. Ze zijn moerassig van aard en moeten kunstmatig ontwaterd worden. Precies ten noordoosten van het plangebied – tussen Kluizen en Ertvelde - is duidelijk een dergelijke depressie waar te nemen. Het Sleidingsvaardeken dat zich precies ten oosten van het plangebied situeert watert ten noorden uit in deze depressie. Ook precies ten (zuid)oosten van het plangebied is een dergelijke depressie waar te nemen. Het plangebied is gelegen op een Weichseliaan terras langsheen het Sleidingsvaardeken op een hoogte van 6,5 – 7 m TAW. Het plangebied helt af in zuidoostelijke richting. De ligging van het plangebied – op de rand van een beekvallei, in de directe omgeving van een depressie – moet een zekere aantrekkingskracht gehad hebben op jager-verzamelaars.

Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Bekken van de Gentse Kanalen (deelbekken: Burggravenstroom)

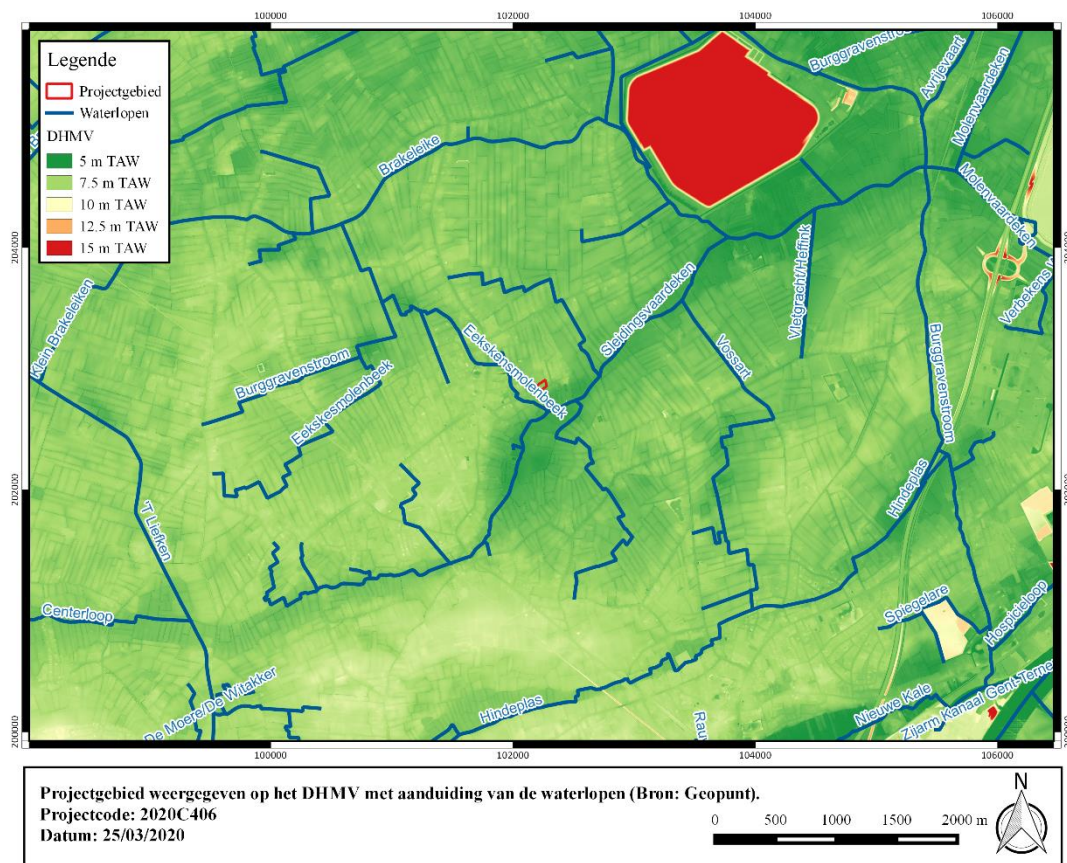

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

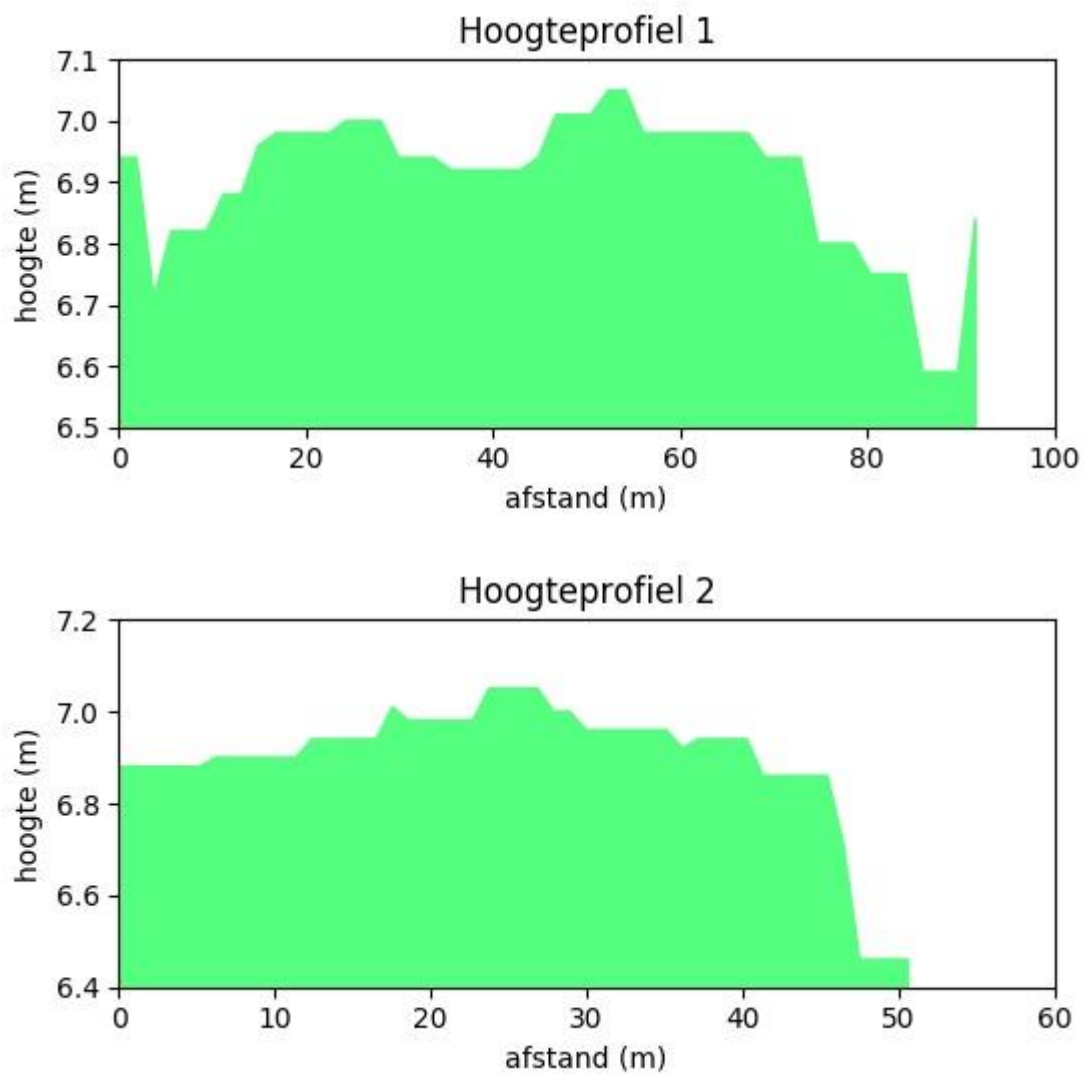

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

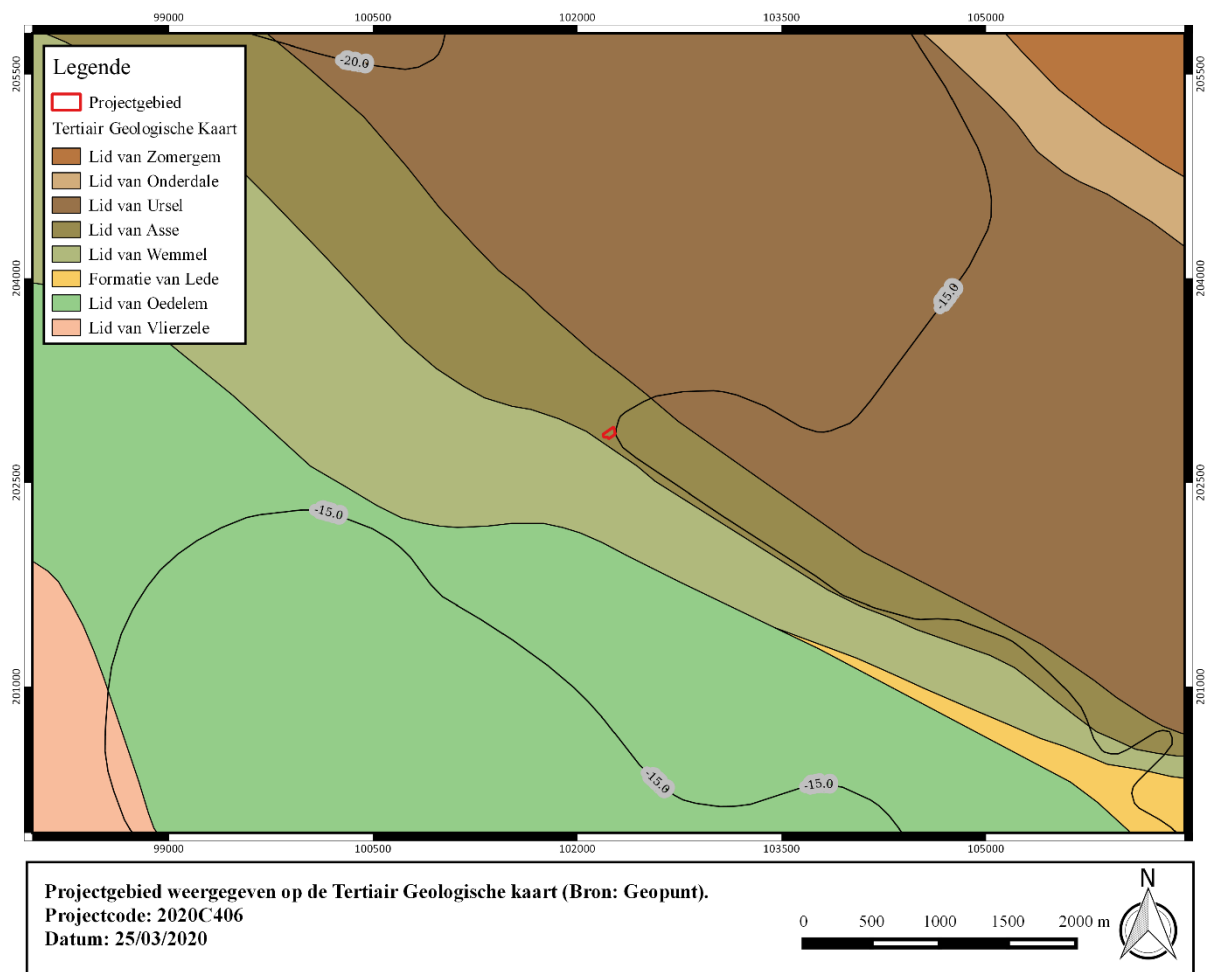

Figuur 10: Profiellijnen hoogteverloop (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Ter hoogte van het projectgebied wordt de **Formatie van Maldegem** aangetroffen in de ondergrond. Deze formatie is een mariene afzetting die bestaat uit een afwisseling van zanden en kleien met geleidelijke overgangen. Deze sedimenten zijn onder invloed van eustatische zeespiegelschommelingen afgezet tijdens het Bartonian (Midden-Eoceen, 41,2 - 37,8 Ma). De formatie is opgedeeld in een zevental leden; van jong naar oud: Lid van Onderdijke, Lid van Buisputten, Lid van Zomergem, Lid van Onderdale, Lid van Ussel, Lid van Asse en Lid van Wemmel.

Het **Lid van Asse** is opgebouwd uit sterk glauconiethoudende zandige klei, naar boven toe geleidelijk overgaand naar het Lid van Ussel; plaatselijk, vooral aan de basis, met grof glauconietzand; gemiddeld 2 m dik.

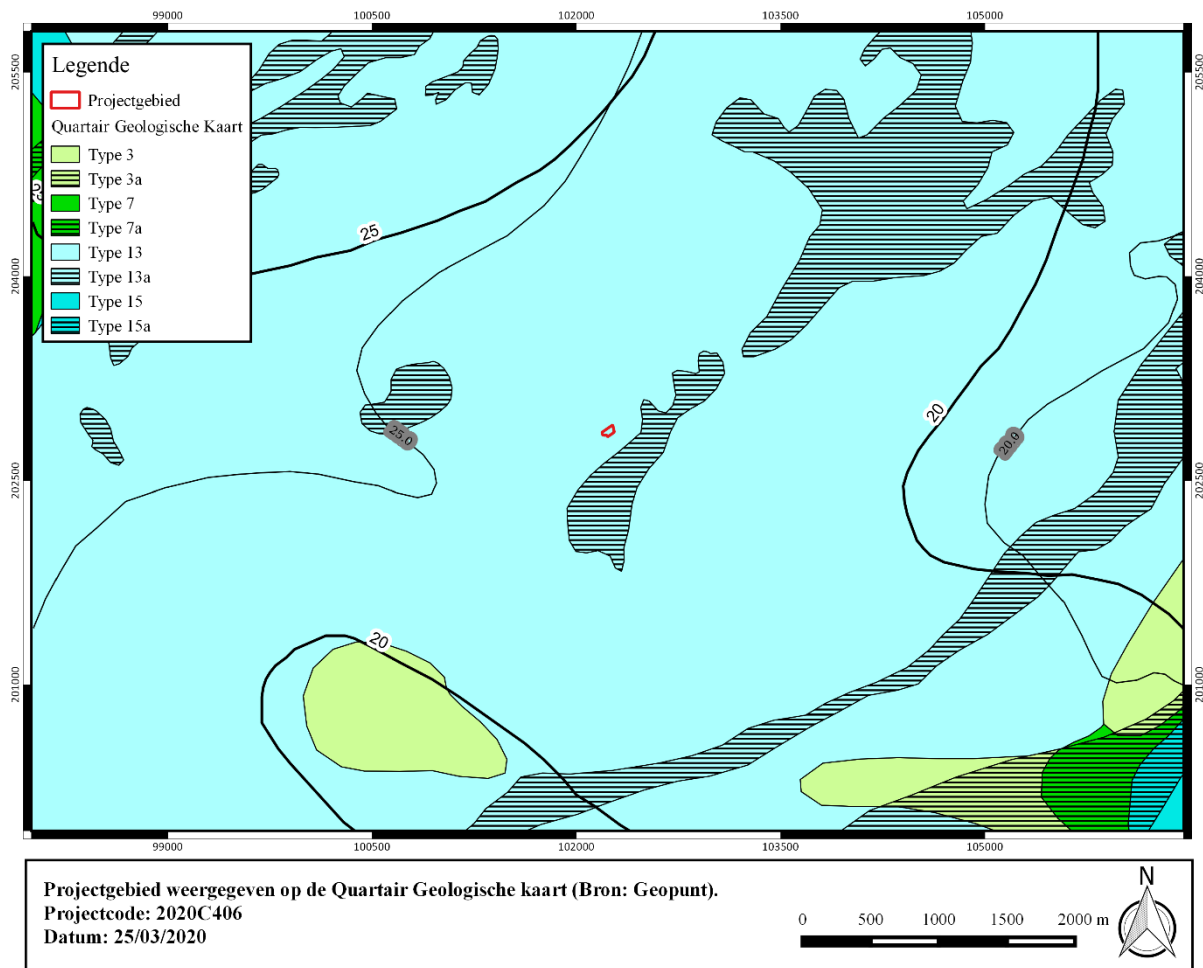

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 13**. Dit type bestaat uit een basis van getijdenafzettingen van het Eemiaan (marien en estuarien) gevolgd door een fluviatiele afzetting van het Weichseliaan. De top bestaat uit een eolische afzetting (zand tot silt) van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. In deze eolische afzetting kunnen eventuele hellingsafzettingen voorkomen en lokaal kan deze eolische afzetting afwezig zijn.

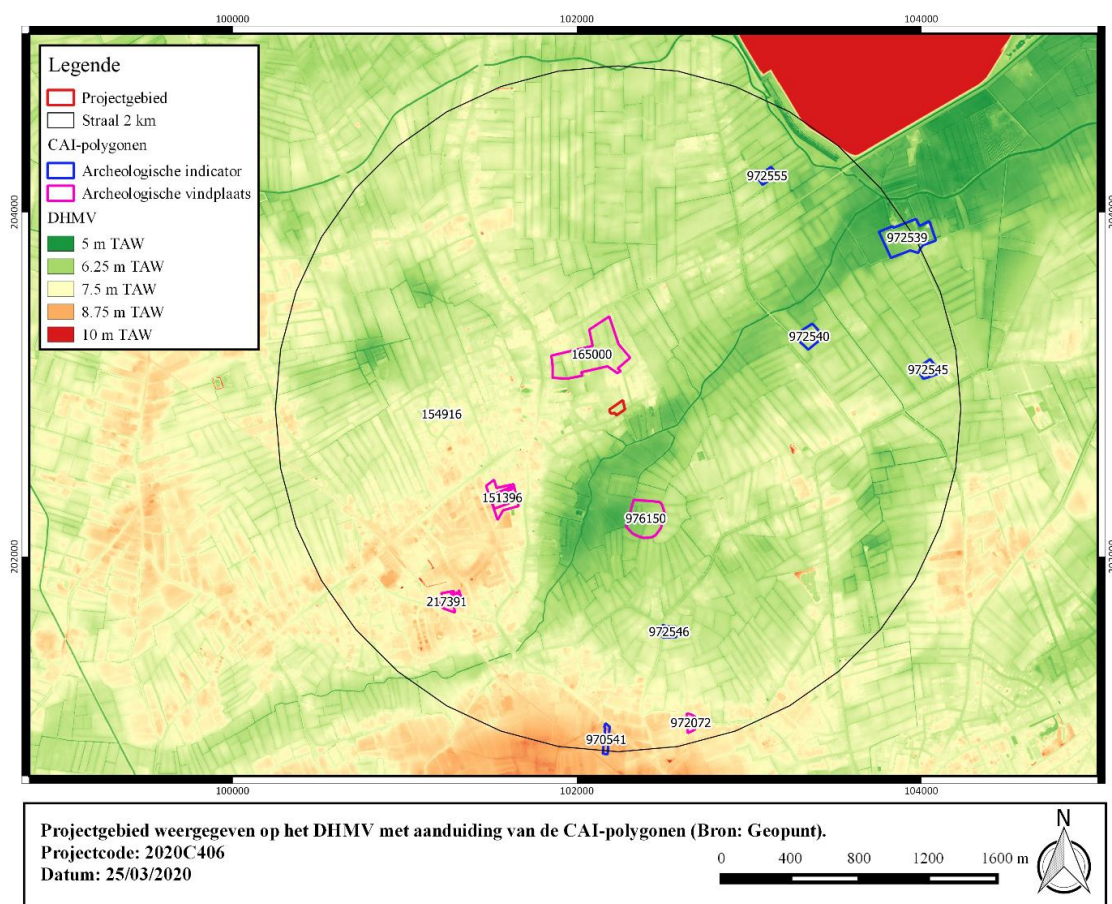
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Binnen de grenzen van het onderzoeksproject zijn in het verleden geen archeologische vaststellingen gedaan. In de directe en ruime omgeving zijn wel enkele gekende archeologische waarden vastgesteld. Hieronder worden enkel de archeologische waarden binnen een straal van 2 km besproken.

Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied of op aangrenzende percelen zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. In de ruime omgeving wijzen de gekende sites hoofdzakelijk op bewoning tijdens de metaaltijden en Romeinse periode. Een proefsleuvenonderzoek een 500-tal meter ten noorden van het onderzoeksgebied in 2012 bracht weinig oudere resten aan het licht. Het merendeel van de sporen betrof postmiddeleeuwse greppelsegmenten en off-site relictten. Aan de Polenstraat werden bij vlakdekkend onderzoek de resten van een relatief omvangrijk nederzettingsareaal uit de Romeinse periode in kaart gebracht. Dit betrof een omgracht complex met verschillende hoofd- en bijgebouwen. Verder zuidwaarts, eveneens op de rand van de vallei van de Sleidingvaardeken aan de Wurmstraat, eveneens resten uit de metaaltijden en sporen van bewoning in de Romeinse periode aangesneden. Ook aan de overzijde van de vallei zijn bij onderzoek in de jaren '80 van vorige eeuw nederzettingssporen uit de Romeinse periode herkend en in kaart gebracht. Naast deze gekende sites die wijzen op bewoning op de randen van de vallei van het Sleidingvaardeken tijdens de metaaltijden en Romeinse periode wijzen cartografische indicatoren eveneens op bewoning en bewerking in de ruime omgeving tijdens de middeleeuwen.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen met aanduiding van de cai (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

151396	Mechanische prospectie (2010); NK: 15 m Romeinse tijd: cluster van 15 kuilen en enkele paalsporen, palenrij met vierkante paalsporen wat mogelijk deel uit maakt van een hoofdgebouw, en greppels en grachten. Bron: De Vriendt B. 2010, Romeinen in Evergem. Archeologisch vooronderzoek te Evergem - Polenstraat, AS-rapportage 2010-23.
157378	Opgraving (2011); NK: 15 m Midden-Romeinse tijd: enclosure (greppelsysteem) waarbinnen een 11-tal structuren herkenbaar zijn. In een eerste fase (eind 1ste eeuw-begin 2de eeuw) kunnen 4 structuren geplaatst worden, mogelijk van het type Alphen-Ekeren. Een waterkuil behoort ook tot deze fase. In fase 2 (2de helft 2de eeuw - begin 3de eeuw) kunnen 3 gebouwstructuren (1 hoofdgebouw en 2 bijgebouwen, waarvan 1 potstal) en een waterput (fragment van Drag. 45 geeft terminus post quem na 170 n.Chr.) herkend worden. Mogelijk was het greppelsysteem toen niet meer volledig in gebruik. De nederzetting was hoogstwaarschijnlijk gericht op het bedrijven van landbouw, wat blijkt uit de vondsten van wetstenen en maalstenen. Er werd een kleine symbolische depositie van maalstenen aangetroffen. Ook de potstal wijst op veeteelt. Verder (niet duidelijk uit rapport tot welke fase deze behoren): 2 spiekers of kleine vierkante gebouwen, een vierkante structuur met een paalkuil in het midden, een structuur met 3 rijen palen en waarbinnen een afgerond rechthoekige kuil te zien was. De interpretatie van deze laatste structuur blijft onduidelijk. Naast de structuren waren ook nog enkele sporenclusters (een 4-tal) en een waterkuil merkbaar (ook niet duidelijk uit rapportage waar deze chronologisch juist moeten geplaatst worden). Late middeleeuwen: 3 perceelsgreppels en een kuil. Bron: De Smaele B. e.a. 2011, Een landelijke nederzetting uit de Romeinse periode te Sleidinge - Polenstraat (gemeente Evergem, provincie Oost-Vlaanderen). Definitief vlakdekkend onderzoek, rapportage van het veldwerk, aDeDe bvba.
165000	Mechanische prospectie (2012); NK: 15 m Nieuwe tijd: grachten en kuilen. Vondsten waren schaars. Bron: Janssens N., Krekelbergh N. 2012: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. Evergem, Oostveld, Baac rapport 44, Drongen.
211345	Mechanische prospectie (2015); NK: 15 m IJzertijd: kleine sporencluster bestaande uit 8 paalkuilen en een greppel. Datering is gebaseerd op een fragment aardewerk in één van de sporen. Bron: De Logi A. 2015: Sleidinge- Wurmstraat. Archeologisch vooronderzoek - augustus 2015, DL&H- Rapport 23, Deinze.

217391	Mechanische prospectie (2016); NK: 15 m Romeinse tijd: gracht, paalsporen, greppels, aardewerk. Mogelijk gaat het om een plattegrond van een gebouw. Nieuwe tijd: perceelgreppels die in verband kunnen gebracht worden met perceelstructuren zichtbaar op historische kaarten. Nieuwste tijd: recente grachten en kuilen. Onbepaald: twee ronde tot ovale sporen met donkergrijze vulling en enkele paalsporen. Bron: Heynssens N., De Brant R., Hoorne J. 2016: Sleidinge- Wurmstraat. Archeologisch vooronderzoek - juni 2016, DL&H Rapport 31, Adegem.
972072	Opgraving (1983); NK: 250 m Midden-Romeinse tijd: 3 parallelle greppels, concentratie aan paalkuilen (wellicht deel van nederzetting?). Daarnaast nog aardewerk. 17de eeuw: koperen duit of oord daterend in 1608, kan in verband gebracht worden met de bouw van de hoeve. Bron: Deseyn G., Desmet G., Rommelaere J., Verlot M. 1984, Sporen van een Gallo-Romeinse nederzetting te Evergem "Vierlinden" (opgravingen 1982, 1983, 1984), in: VOBOV-info 15, p 14-35
976150	Opgraving (1984); NK: 15 m Onbepaald: cirkelvormige structuur met diameter van ongeveer 240 m, bepaald door perceelbegrenzing. Bron: De Meulemeester J. 1984, Circulaire vormen in Oost-Vlaanderen, Archaeologia Belgica 259, Brussel.

II. Archeologische indicatoren

Luchtfotografie

154916	Luchtfotografie (1992); NK: 150 m Onbepaald: dubbele circulaire structuur. Bron: Bourgeois J. e.a. 1999, Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen. III. Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks, nr. 7.
--------	---

Onbepaald

970541	Onbepaald; NK: 15 m Late middeleeuwen: graanwindmolen. Oudste vermelding dateert van 1312. In 1584 platgebrand en opnieuw opgericht, in 1700 omvergewaaid en nooit meer heropgericht. Bron: Verlot M., 1984, Archeologisch onderzoek in de gemeente Evergem: prospectie-analyse-synthese, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Gent.
972539	Onbepaald; NK: 250 m Late middeleeuwen: site met walgracht. De geschiedenis van het voornalige "huys van plaisance" met omwald opper- en neerhof gaat terug tot 13de eeuw. Eigendom van de Gentse patriciërsfamilie Borluut. Kwam in 1552 in handen van Willem van Putthem. Eertijds dubbel omwald met dreef en motte. In 1825 verkocht aan L.J.-E. Maertens-Pelckmans, nadien eigendom van de familie Maertens de Noordhout die een nieuw kasteel (Nr. 5-6-7) liet bouwen en de omgrachting aanpassen. Het oud "kasteeltje" werd als hovenierswoning in gebruik genomen. Het lusthof bestond uit een omwald opper- en neerhof met dreef en motte. Naast de landbouwuutbating lag hier tevens het vaste verblijf van de heer. Bron: De Vos A. 1959: Het Goed ten Broecke te Evergem. In: Appeltjes van het Meetjesland, 1959, 10.
972540	Onbepaald; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht. Eén der oudste landbouwuutbatingen en ontginningen van de gemeente, reeds begin 13de eeuw gesticht door de St.-Baafsabdij bij de Lange Beek (thans Sleidings Vaardeke). Eertijds omwalde hoeve met losstaande bestanddelen. Bron: De Vos A. , 1955: Het Goed ter Beken alias " Heylweghen" te Evergem. In: appeltjes van het Meetjesland, 165-223.
972545	Onbepaald; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht. Vanouds rechthoekige omgrachte hoeve, thans slechts klein gedeelte van de omgrachting achter het huis bewaard. Bron: Bouwen door de eeuwen heen, dl 12n 4. Provincie Oost-Vlaanderen. Arrondissement Gent Kantons Evergem-Lochristi, p. 34 [94-240]
972546	Onbepaald; NK: 15 m Late middeleeuwen: site met walgracht. Gedeeltelijk bewaarde walgrachten aan de straatkant en achter het huis. Bron: Bouwen door de eeuwen heen, dl 12n 4. Provincie Oost-Vlaanderen. Arrondissement Gent Kantons Evergem-Lochristi, p. 36 [94-240]
972555	Onbepaald; NK: 15 m

	Nieuwe tijd: site met walgracht. Voorheen een hoeve omsloten door rechthoekige omwalling, nu tot buitenhuis omgevormd. Bron: Bouwen door de eeuwen heen, dl 12n 4. Provincie Oost-Vlaanderen. Arrondissement Gent Kantons Evergem-Lochristi , p. 127 [94-240]
--	---

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De ligging van het plangebied – op de rand van een beekvallei, in de directe omgeving van een aantal depressies – moet een zekere aantrekkingskracht gehad hebben op jager-verzamelaars. Dit landschap is vergelijkbaar met de Moervaartdepressie, een uitgestrekt ‘wetland’-gebied waar onderzoek heeft aangetoond dat de drogere zones in dit uitgestrekt moeras regelmatig werden bezocht door mensen tijdens het mesolithicum. Vermoedelijk werden de valleien en de depressies door de jager-verzamelaar uitgekozen om er specifieke activiteiten uit te voeren zoals visvangst. Archeologische vondsten in de omgeving wijzen eveneens op menselijke aanwezigheid in de metaaltijden en vooral de Romeinse tijd. Op een aantal plaatsen met een gelijkaardige landschappelijke ligging, zijn bewoningssporen aangetroffen uit de Romeinse periode. Er is aldus tevens een verhoogde verwachting naar Romeinse sporen binnen de projectgrenzen.

Sleidinge was een in oorsprong bebost en woest gebied die aansloot bij het uitgestrekte heidegebied ten noorden van Gent. Het typische ontginningsgebied gaat terug tot het midden van de 13de eeuw toen deze verdeeld was in twee rechtsgebieden: ‘Sleidinge-Sint-Baafs’ en ‘Sleidinge-Keure’. Eerstgenoemde omvat het oostelijk gedeelte en was oorspronkelijk in bezit van de familie van Gavere. In 1282 werd het verkocht aan de Gentse Sint-Baafsabdij en maakte toen samen met Wondelgem en wijken van Evergem deel uit van het graafschap Evergem met een eigen schepenbank en drie graden van justitie. Het plangebied situeert zich in dit gedeelte. Het noordelijk en westelijk gedeelte, ‘Sleidinge-Keure’, was in het bezit van de graven van Vlaanderen. In 1284 kon gravin Margaretha zich een eigen keure bemachtigen om de ontginning van de heidegronden te bevorderen. Samen met delen van Lovendegem en Waarschoot had het gebied tevens een eigen schepenbank en drie graden van justitie. Onontgonnen wijken konden door de heer geprivilegieerd worden. Bijgevolg ontstonden over de gehele gemeente verspreide gehuchten met lintbebouwing.³

De oudste vermelding van Sleidinge dateert uit 1220 als *Scleidingha* dat afgeleid is van het Germaanse ‘slaeido’ wat ‘glibberige plaats’ zou betekenen. *Ever-ingahaim*, dat reeds in 966 in een oorkonde werd genoemd, verwijst etymologisch naar Frankische nederzetting. De krijgsheer Ever zou zich in de streek rond de Kale hebben gevestigd. ‘Inga’ betekent ‘afstammelingen’ en ‘haim’ ‘woonplaats van Ever’.

Zoals de meeste gemeenten rond Gent werd ook Evergem geteisterd door opstanden en veldslagen in 1325, 1380, 1452 en 1488, onder Karel V en gedurende de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648). De gemeente werd tevens zwaar getroffen tijdens de Franse veroveringstochten (1658-1715). Na de vele jaren van terreur kwam er vanaf de eerste helft van de 18de eeuw een periode van relatieve welvaart. Dit resulteerde in een bevolkingstoename en een verkleining van de ruimte tussen de gehuchten van de gemeente. Daarnaast kozen veel welgestelde burgers uit de Gentse binnenstad gedurende het Ancien Régime voor het nabijgelegen Evergem als buitenverblijf. Vaak was hier een boerderij aan verbonden die tevens werd verzorgd door een pachter. Door de eeuwen heen waren verscheidene pachtgoeden verspreid over het landschap van Evergem.

Door de industrialisering van Gent, gedurende de 19de eeuw, worden ook in Evergem wegen verhard, spoorwegen aangelegd en fabrieken opgericht. De belangrijke industriële vestigingen in Evergem concentreren zich op de oever van het Kanaal Gent-Terneuzen en aan de Gentse

³ Inventaris Onroerend Erfgoed

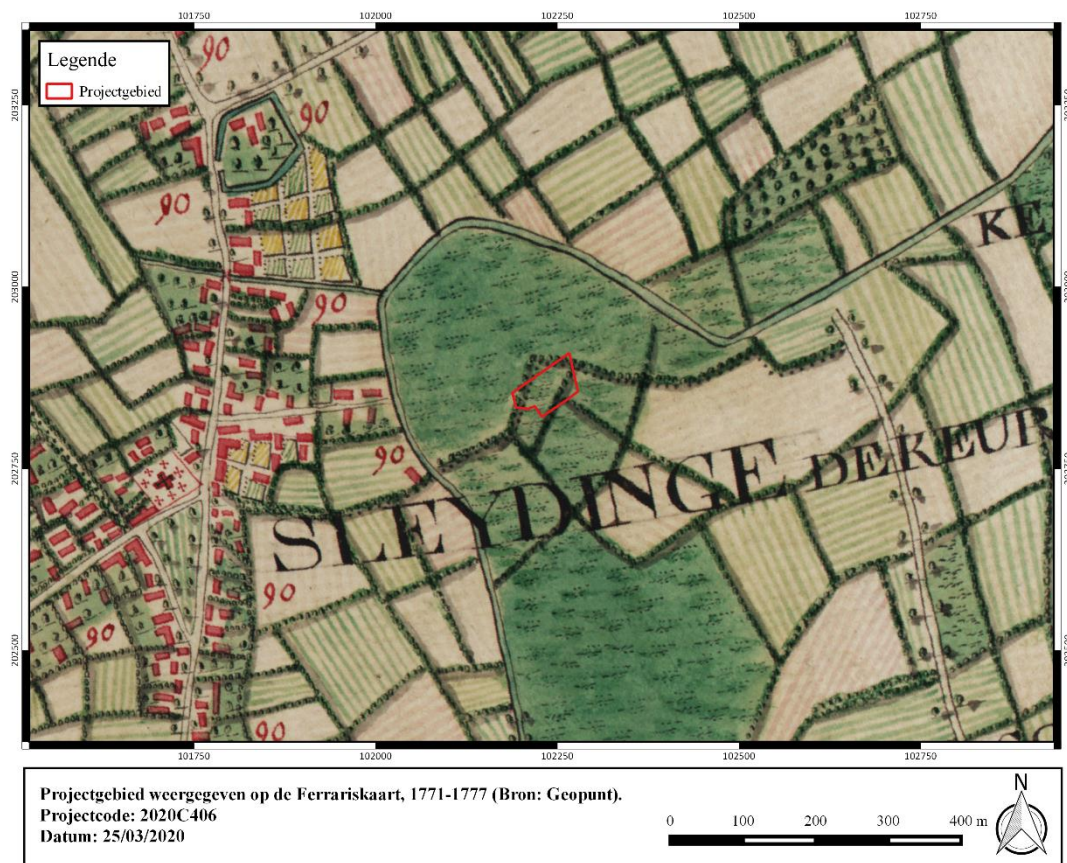
Ringvaart. Het noordoostelijk deel van Evergem heeft grotendeels zijn landelijk karakter weten te behouden.⁴

⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed

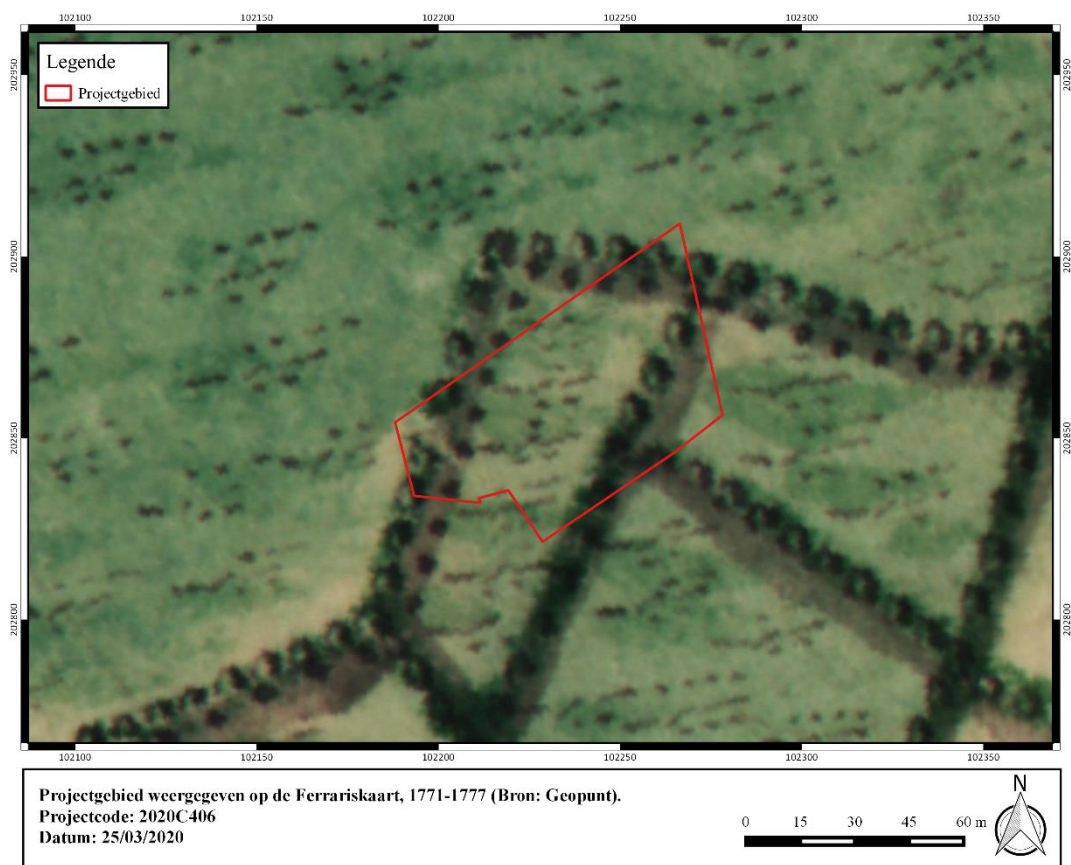
1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

De Ferrariskaart uit 1771-1777 karteert het plangebied als grasland. De dorpskern van Sleidinge situeert zich op ca. 500 m ten westen van het plangebied waar dichte bebouwing op te merken is. In de directe omgeving van het plangebied is geen bebouwing waarneembaar. Het Sleidingsvaardeken is zichtbaar maar kent een ander verloop. De rivier maakt een lus ten noorden en ten westen van het projectgebied, terwijl op heden de waterloop rechtdoor loopt ten zuiden van de onderzoekzone. De lokalisering van de waterloop op de Ferrariskaart is opmerkelijk, want deze is niet af te leiden op het huidige Digitaal Hoogtemodel. Deze bocht rondom het plangebied is wel nog deels te herkennen in het verloop van de huidige Eekskensmolenbeek. De Ferrariskaart karteert het plangebied dus als – vermoedelijk nat-weidegebied dat niet geschikt lijkt voor bewoning. De bewoning in de omgeving van het plangebied situeert zich ten westen van het plangebied, rondom de dorpskern en de invalswegen. Ook de 19de-eeuwse kaarten tonen geen bebouwing binnen de contouren van het plangebied. Vermoedelijk werd het plangebied gedurende de 19^e eeuw omgezet in akkerland, wat enigszins bevestigd wordt door de bodemkaart die wijst op de aanwezigheid van plaggenbodems. Op de Atlas der Buurtwegen uit 1840 wordt het huidige Oostveld aangeduid als *Chemin n°19*, op de Poppkaart uit 1842-1879 als *het Kaey straetje*. Het Sleidingvaardeken is op deze kaarten reeds rechtgetrokken.

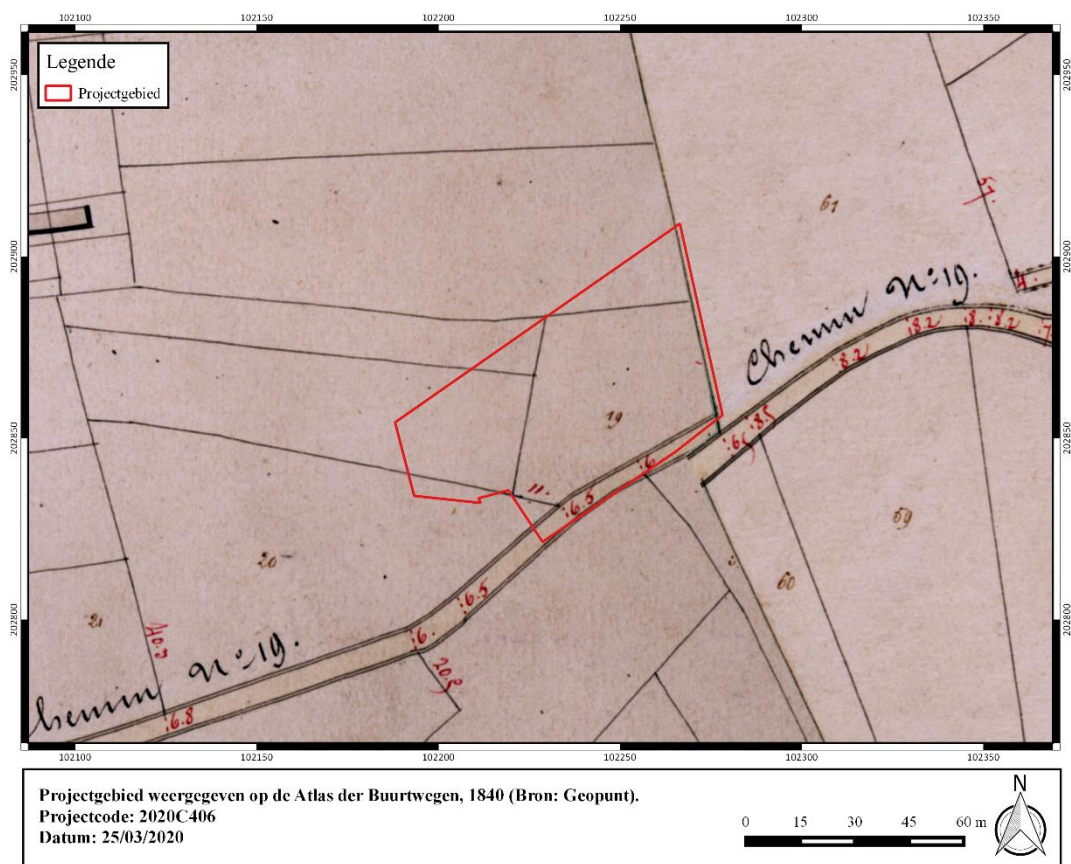

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

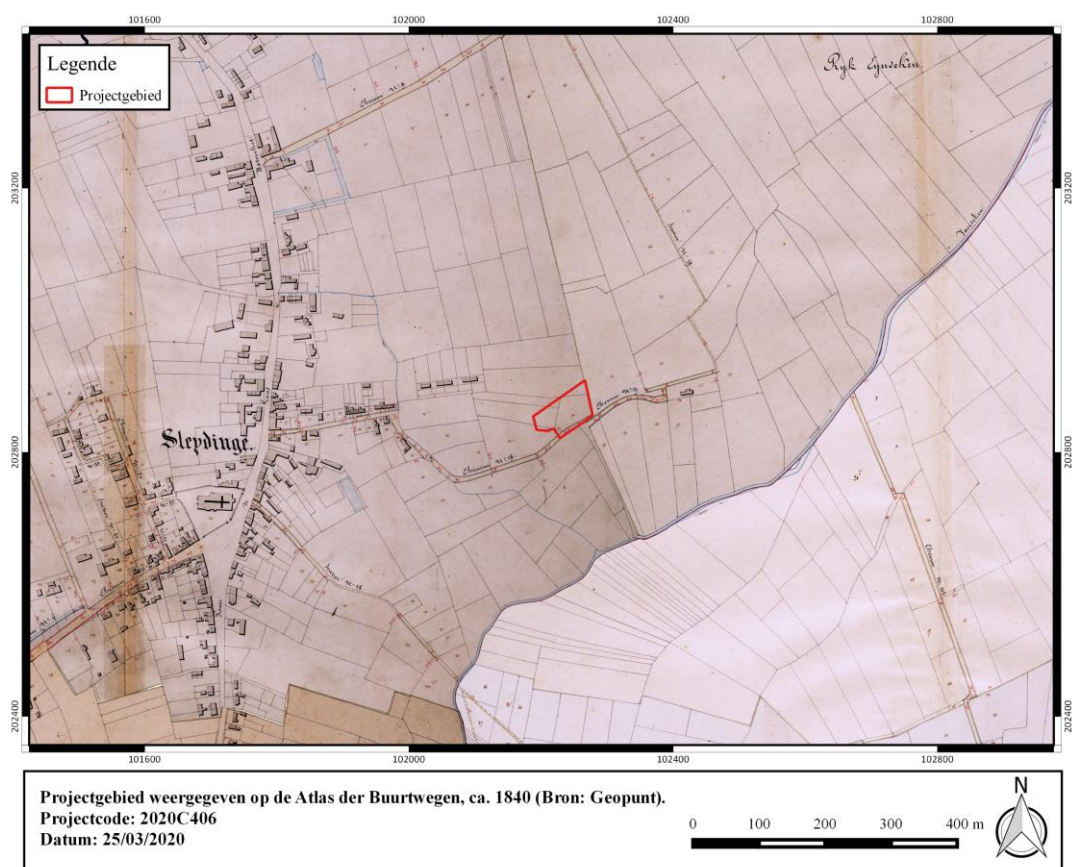

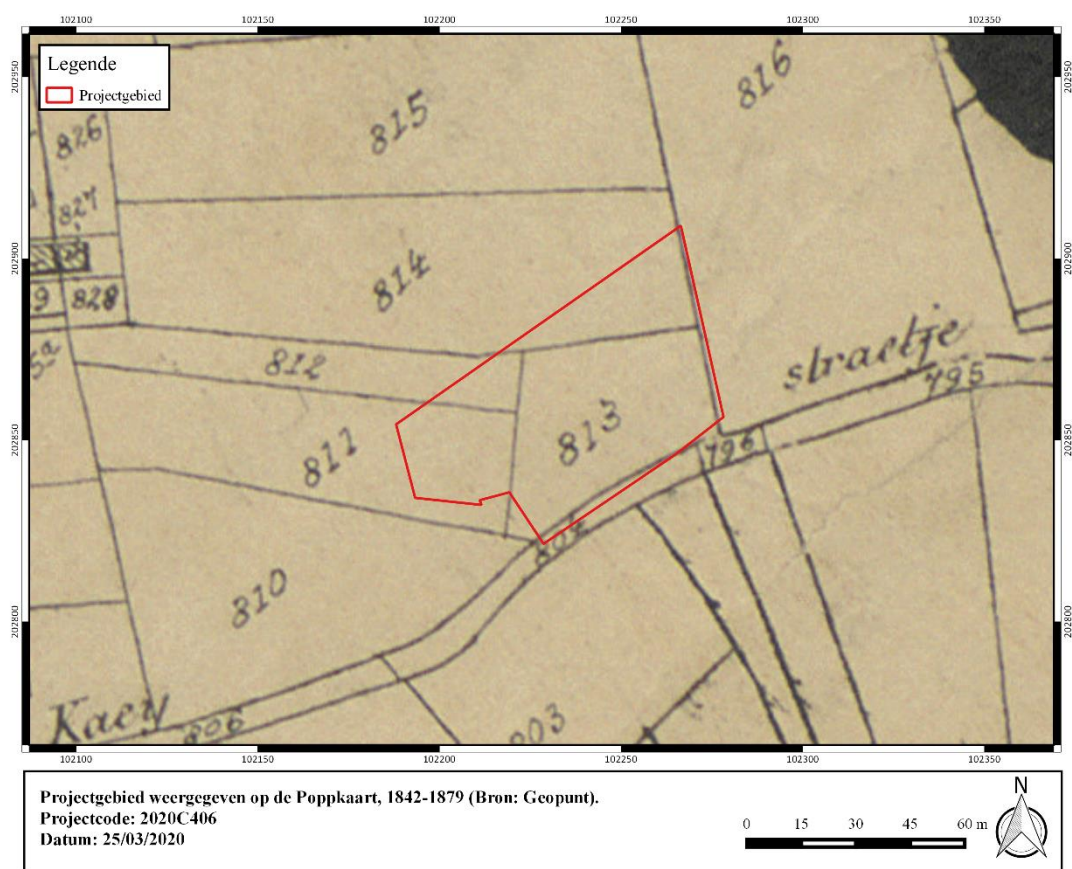
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

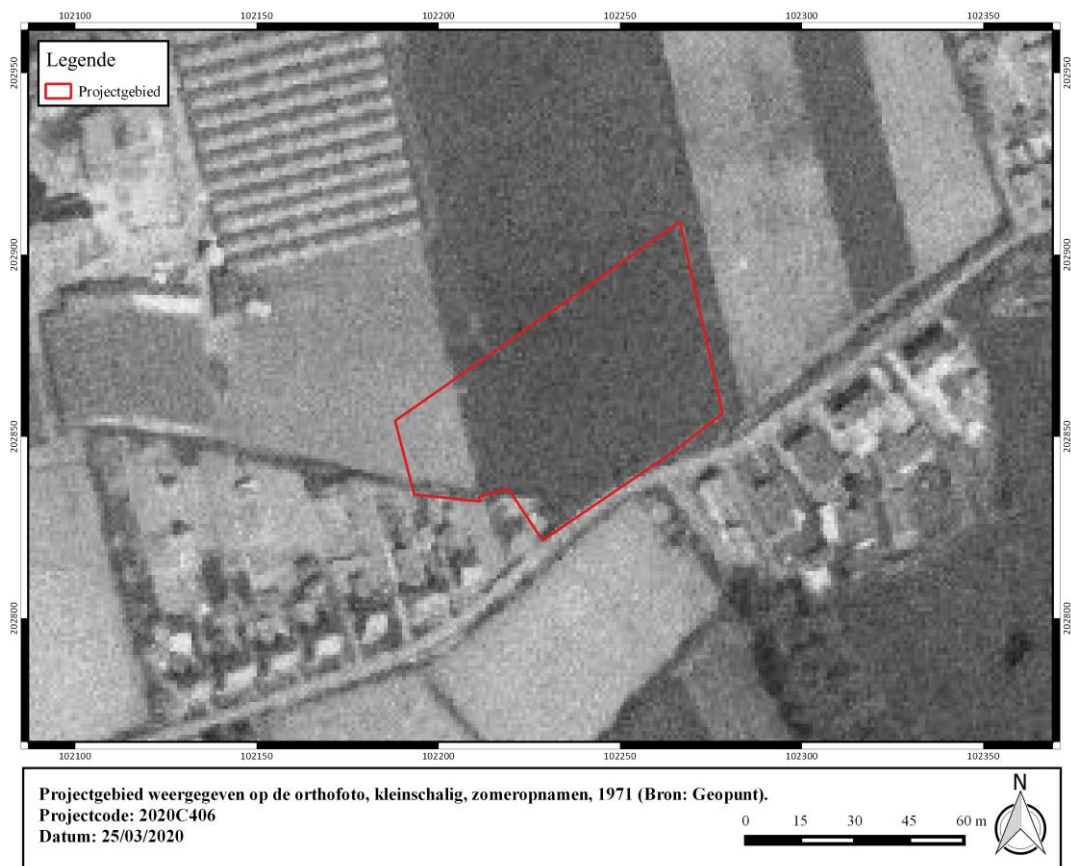

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

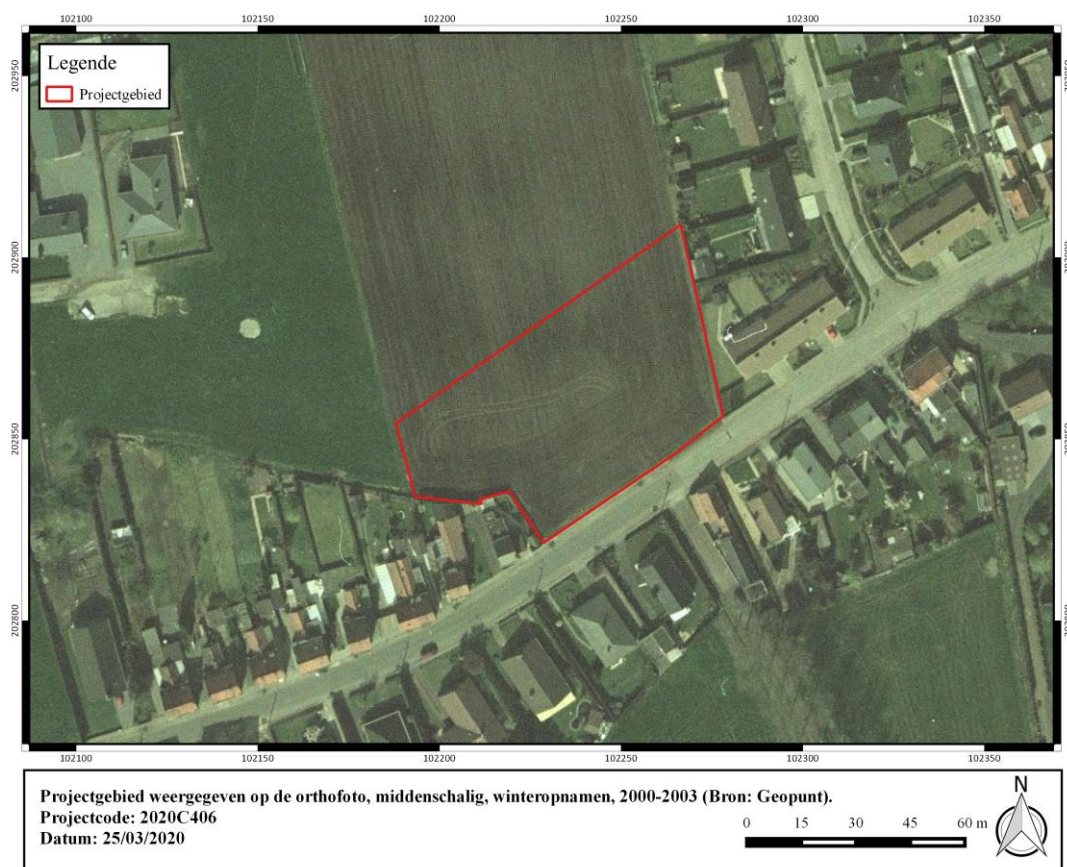
De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied voor de laatste decennia. Reeds op de oudste luchtopname is het plangebied in gebruik als akker. Deze toestand is tot op heden bewaard.

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

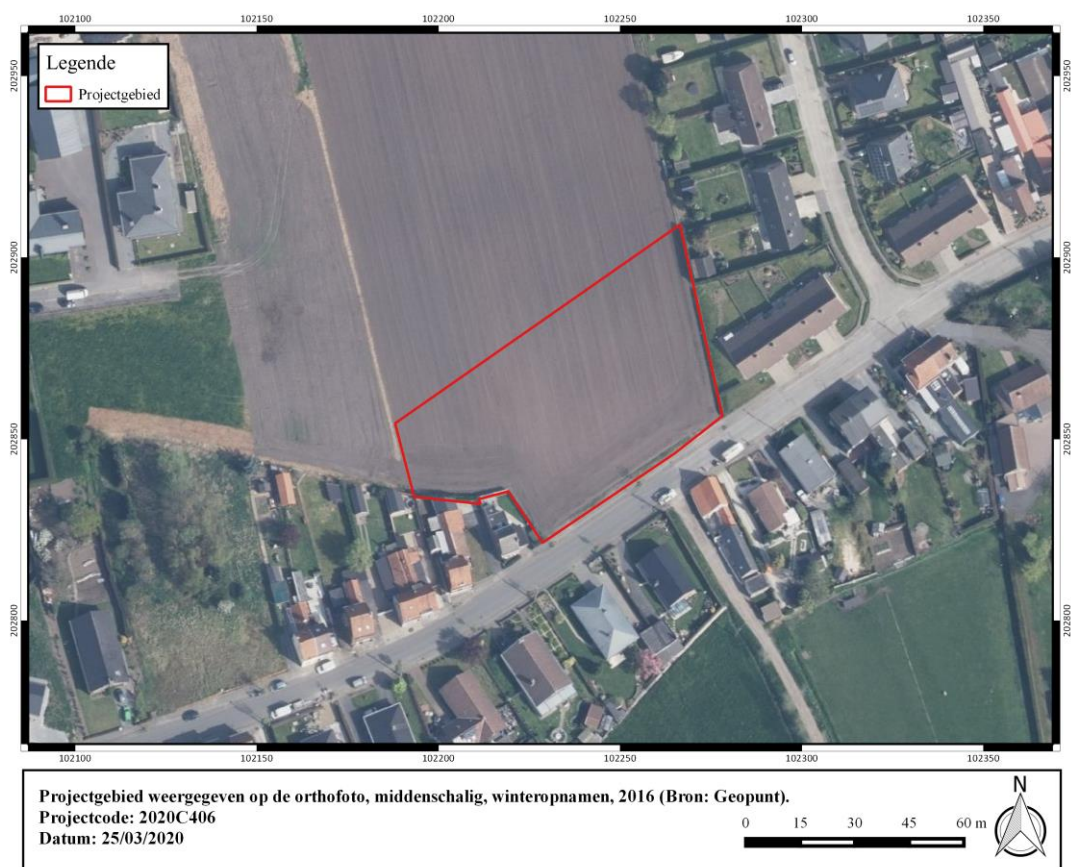
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

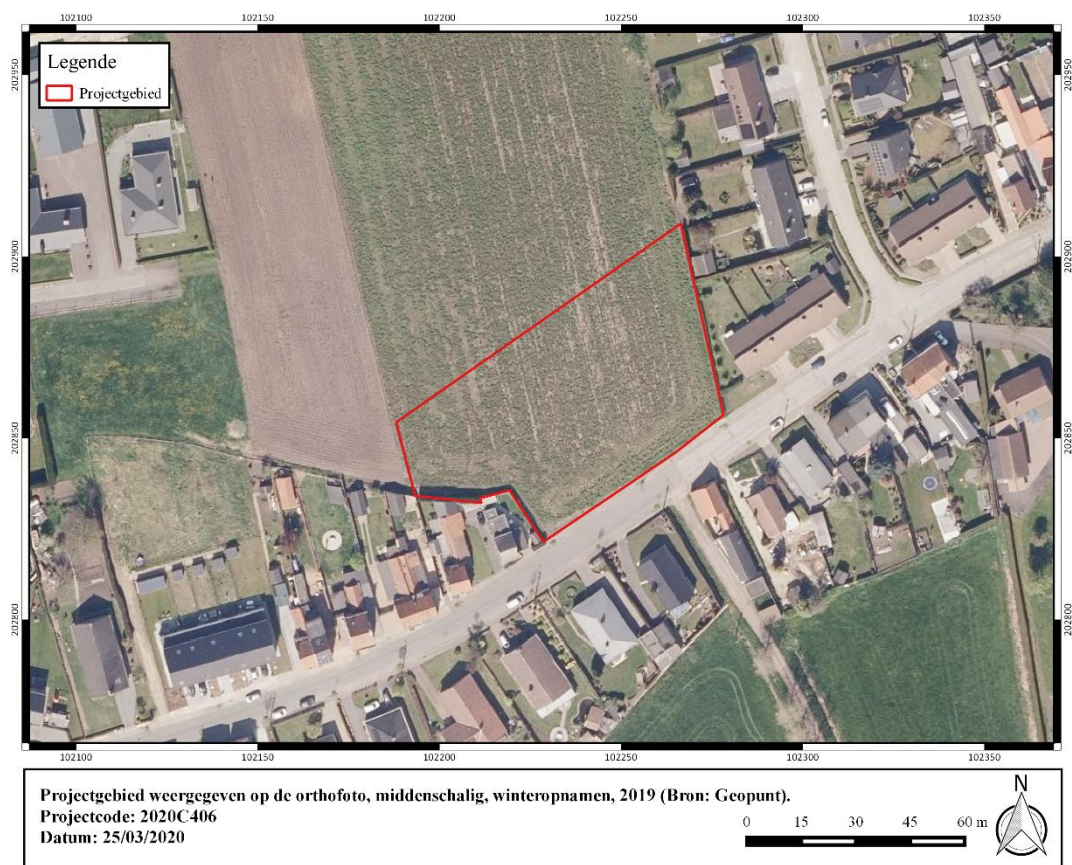
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De initiatiefnemer plant de realisatie van een verkaveling ter hoogte van Oostveld 43 te Sleidinge, deelgemeente van Evergem. Het projectgebied is ca. 4100 m² groot en is integraal in gebruik als akkerland.

De traditionele landschappenkaart situeert het onderzoeksgebied in de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei. Sleidinge bevindt zich ten zuiden van de grote oost-west georiënteerde dekzandrug die zich uitstrekt van Gistel tot Verrebroek, in de Gentse Kanaalzone. Het dorp situeert zich op de rand van de ‘depressiegordel van Waarschoot’ een serie laatglaciale meren. Dit landschap is vergelijkbaar met de Moervaartdepressie, een uitgestrekt ‘wetland’-gebied waar onderzoek heeft aangetoond dat de drogere zones in dit uitgestrekt moeras regelmatig werden bezocht door mensen tijdens het mesolithicum. Het plangebied is gelegen op een Weichseliaan terras langsheen het Sleidingsvaardeken dat ten noorden uitwatert in een depressie gelegen tussen Ertvelde en Kluizen. Ook precies ten oosten van het plangebied is een dergelijk depressie aanwezig. Een 200-tal meter ten westen van het onderzoeksgebied stroomt de Eeksekensmolenbeek. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan en getijdenafzettingen van het Eemiaan. De bodemkaart geeft op het grootste deel van het onderzoeksgebied een plaggenbodem weer waarbij een mogelijke aanwezige Podzol B is bedolven. Dit kan de bewaringscondities m.b.t. ondergronds erfgoed mogelijk gunstig hebben beïnvloed.

De beschikbare cartografische bronnen wijzen op een terrein dat minder geschikt lijkt voor bewoning of bewerking in de 18^e eeuw. Op de Ferrariskaart is te zien hoe het Sleidingsvaardeken in een bocht ten noorden van het onderzoeksgebied loopt. Het onderzoeksgebied zelf en de omliggende percelen zijn in gebruik als weide waarbij de perceelsgrachten omzoomd zijn met bomen. De dorpskern van Sleidinge situeert zich ca. 500 m ten westen van het onderzoeksgebied en is gegroeid rondom het kruispunt van de huidige Weststraat en Sleidinge-Dorp. Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied is geen bebouwing afgebeeld. Op de 19^e-eeuwse bronnen is te zien hoe het Sleidingvaardeken is rechtgetrokken en een 200-tal meter ten zuiden van het onderzoeksgebied loopt. Het onderzoeksgebied blijft echter vrij van bebouwing. Vermoedelijk wordt het onderzoeksgebied tijdens de 19^e eeuw omgezet in akkerland. De orthofotosequentie geeft dan ook weinig evolutie weer de voorbije decennia. Het onderzoeksgebied blijft tot op heden in gebruik als akkerland.

Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied of op aangrenzende percelen zijn geen archeologische vindplaatsen gekend. In de ruime omgeving wijzen de gekende sites hoofdzakelijk op bewoning tijdens de metaaltijden en Romeinse periode. Een proefsleuvenonderzoek een 500-tal meter ten noorden van het onderzoeksgebied in 2012 bracht weinig oudere resten aan het licht. Het merendeel van de sporen betrof postmiddeleeuwse greppelsegmenten en off-site relictten. Aan de Polenstraat werden bij vlakdekkend onderzoek de resten van een relatief omvangrijk nederzettingsareaal uit de Romeinse periode in kaart gebracht. Dit betrof een omgracht complex met verschillende hoofd- en bijgebouwen. Verder zuidwaarts, eveneens op de rand van de vallei van de Sleidingvaardeken aan de Wurmstraat, eveneens resten uit de metaaltijden en sporen van bewoning in de Romeinse periode aangesneden. Ook aan de overzijde van de vallei zijn bij onderzoek in de jaren '80 van vorige eeuw nederzettingssporen uit de Romeinse periode herkend en in kaart gebracht. Naast deze gekende sites die wijzen op bewoning op de randen van de vallei van het Sleidingvaardeken tijdens de metaaltijden en Romeinse periode wijzen cartografische indicatoren eveneens op bewoning en bewerking in de ruime omgeving tijdens de middeleeuwen.

Concreet dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Vooralsnog heeft het bureauonderzoek geen argumenten aan het licht gebracht waardoor aangenomen kan worden dat het terrein vrij is van relictten. Bijkomend terreinonderzoek is noodzakelijk om eventueel aanwezig erfgoed in kaart te brengen en de impact van de geplande werken hierop te bepalen. Vanwege het gunstige landschappelijk kader bestaat de verwachting uit zowel vondstenconcentraties evenals resten van bewoning of begraving bestaand uit bodemsporen. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringscondities m.b.t. artefactensites te evalueren. Indien bodemhorizonten die kunnen wijzen op betere bewaringsomstandigheden aanwezig zijn dienen deze in een verkennend grid bemonsterd te worden. In het geval van een positieve staalname kan geopteerd worden om dit onderzoek uit te breiden met waarderende archeologische boringen en/of proefputten in functie van artefactensites. Met betrekking tot resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen is vervolgens een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

VAN RANST, E. & SYS, C. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*. Universiteit Gent.

